

به نام یگانه خالق هستی

معماری کودکان

مجموعه مقالات دانشجویان کارشناسی ارشد معماری
دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکزی

زیر نظر: دکتر حسین سلطان زاده

پدید آورندگان:

حسین سلطان زاده، جواد صادق صابری، مرتضی کاشی، حمیده احمدی، زینب مالک، حمیده علیپور، یاسمین دولتشاهی، وحید صادقی طجری، سمیه زاهدی، محمد حسین کامیاب، افشین قراچورلو، فاطمه محمدخانی، مریم عباسی.

عنوان و نام پدیدآور: معماری کودکان مجموعه مقالات دانشجویان
کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکزی /
پدیدآورندگان: دکتر حسین سلطان زاده [و دیگران]
زیر نظر دکتر حسین سلطان زاده
مشخصات نشر: تهران، چهار طاق، ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری: ۱۰۹ ص: مصور، نقشه، جدول: ۲۱۵۲۸ س م.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۹۹۲-۱-۸ ریال: ۱۴۰۰۰۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
عنوان دیگر: مجموعه مقالات درس دانشجویان کارشناسی ارشد معماری دانشگاه
آزاد اسلامی تهران مرکزی
موضوع: معماری کودکان
موضوع: مهد کودک، طرح و ساختمان
شناسه افزوده: سلطان زاده، حسین ۱۳۲۵
شناسه افزوده: دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکزی.
رده بندی کنگره: NA/۲۵۴۳ / ۶۰۹۷۷ ۱۳۹۱
رده بندی دیویی: ۷۲۰/۸۲
شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۱۷۸۶۲
عنوان انگلیسی: Children's architecture.

عنوان کتاب: معماری کودکان
زیر نظر: دکتر حسین سلطان زاده
ناشر: انتشارات چهار طاق
صفحه آرا و ویراستار: مهندس سمیه زاهدی
طرح جلد: مهندس حمیده احمدی
چاپ و صحافی: چاپ کهن
سال انتشار: ۱۳۹۱
نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۱
شمارگان: ۵۰۰
قیمت: ۱۴۰۰۰۰
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۹۹۲-۱-۸

• کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است •

مرکز پخش و فروش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پلاک ۳۱۶، انتشارات پیام، تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۰۹۵۳۱

فهرست مطالب

فهرست مطالب

۴	مقدمه / حسین سلطان زاده
۶	کودکان و فضای معماری در آفریقای جنوبی / جواد صادق صبری
۱۶	معماری فضاهای کودکان در اتریش / ارنست کانی
۲۶	معماری فضاهای کودکان در اسپانیا / حمیده احمدی
۳۴	فضاهای کودکان در استرالیا / زینب مالک
۴۰	فضاهای کودکان انگلستان / حمیده علیپور
۴۸	معماری فضای کودکان در ایتالیا / یسین دولتمانی
۵۶	معماری خانه کودک در پرو / وحید صادقی طجر
۶۲	کودکان و فضای معماری در چین / سمیه زاهدی
۷۰	معماری کودکان و بازیهای سستی در روسیه / محمد حسین کلمیاب
۸۰	معماری خانه کودک در ژاپن / افشین قراچورلو
۸۸	کودکان و فضای معماری در سوئد / عاطفه جعفر قلی بیک
۹۶	معماری کودکان هلند / فاطمه محمدخانی
۱۰۷	معماری برای کودکان در هند / مریم عباسی

به نام پروردگار

کودکان و فضاهای معماری

با نگاهی اجمالی به فضاهای معماری و شهری در گذشته مشاهده می شود که فضاهای معماری و شهری مخصوص کودکان چندان شکل نگرفته بود. زیرا فعالیت های مربوط به کودکان به گونه ای نبود که به پدید آمدن فضاهای مخصوص کودکان بینجامد. چون فعالیت های مربوط به نگهداری، مراقبت و تربیت فرزندان به طور معمول بر عهده مادران بود که در خانه این امور را در کنار سایر کارهای معمول انجام می دادند. البته مادران به تنهایی این امور را انجام نمی دادند، بلکه به سبب آن که شمار فرزندان یک خانواده نسبتاً زیاد و به طور متوسط بین پنج تا هشت فرزند و در موارد حتی بسیار بیش تر بود، فرزندان بزرگ تر برای اداره خانه و نگهداری فرزندان کوچک تر به مادر خود کمک می کردند. البته فرزندان دختر به امور مربوط به خانه، و فرزندان پسر پس از آن که بزرگ می شدند به برخی امور مربوط به بیرون از خانه می پرداختند و بیش تر به پدر خود نیز در صورت امکان کمک می کردند. به عبارت درست تر می توان گفت که آموزش های عمومی در خانه با سرپرستی مادر و آموزش های حرفه ای (در مورد پسران) در کارگاه یا سایر محل های کار، با سرپرستی پدر انجام می شد. آموزش خواندن و نوشتن از فعالیت های مهمی بود که در فضایی به نام مکتب خانه انجام می شد. آنچه از اسناد و فضاهای موجود بر می آید، این است که مکتب خانه ها به طور معمول در برخی مساجد محله ای یا در خانه بعضی از مکتب داران تشکیل می شد و تنها در موارد بسیار نادر به فضایی خاص به عنوان مکتب خانه اشاره شده که تنها برای این فعالیت ساخته شده باشد.

کودکان و بچه ها افزون بر فضای خانه از بخشی از فضای کوچه که نزدیک به خانه بود و همچنین از فضای مرکز محله برای بازی استفاده می کردند. زیرا در نظام شهری در گذشته ساکنان هر کوچه به ویژه ساکنان کوچه های فرعی و بن بست ها به شکلی ضمنی در استفاده از فضای کوچه نسبت به دیگران حق تقدم داشتند. شاید بتوان برخی از کارکردهای بن بست ها و کوچه های محلی را همانند بعضی از عملکردهای مهد کودک ها در جهان معاصر دانست، البته با تفاوت هایی اساسی در عین حال می توان گفت فضای واقعی و رویداد های عینی جاری در فضای کوچه های قدیم اشاره کرد که برای آماده کردن بچه ها به منظور ورود به جامعه نقش موثری داشتند.

به نظر می رسد که به جز مکتب خانه ها، فضای ویژه دیگری در گذشته به کودکان اختصاص نیافته بود. در درون خانه های مربوط به گروه ها و قشرهای متوسط و کم در آمد فضایی به کودکان اختصاص نمی یافت، زیرا از یک سو شیوه زندگی نبود که هر یک از کودکان و بچه ها، فضا یا اتاقی مخصوص خود داشته باشند و از سوی دیگر در بسیاری از نواحی اقلیمی کشور برای برخورداری از بیش ترین امکانات محیطی و طبیعی و به ویژه برای استفاده از نور خورشید در زمستان و دوری از آن در تابستان به طور معمول اقدام به نوعی کوچ فصلی در درون خانه، از جبهه دیگر یا از فضای دیگر انجام می شود. البته در برخی موارد، در خانه های اعیانی و رجال فضایی برای نگهداری از کودک اختصاص یافت و حتی برای نگهداری از او، دایه ای به کار گرفته شود.

در دنیای معاصر به سبب شرایط پدید آمده، جایگاه کودکان در عرصه های اجتماعی و به پیروی از آن در فضاهای معماری دگرگون شده است، از یک سو به سبب توسعه امکانات بهداشتی و پزشکی از مرگ کودکان به شدت کاسته شده است و از سوی دیگر پدیده های جدید اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موجب شده که شمار فرزندان بسیاری از خانواده های امروز کاهش یابد و نقش کودکان در خانواده نسبت به گذشته اهمیت بیش تری یابد.

نکته مهم دیگری که در دنیای معاصر رنی داده، گسترش علوم و فنون و همچنین توسع روز افزون نقش آموزش در کسب مهارت های اجتماعی، آموزشی و حرفه ای است که سبب شده دوره ها و محتوای آموزشی برای کودکان و نوجوانان به شدت توسعه یابد و به این ترتیب خانواده ها برای گسترش اطلاعات و آموزه های فرزندان خود امکانات و روش های گوناگون توجه کنند. این نکته با یک دگرگونی مهم دیگر نیز همراه شده است، به علت گسترش انواع ابزارها و وسایل رایانه ای با نسل پیشین فاصله پیا کرده اند و در برابر جهان رسانه ای جدید قرار گرفته اند. و پدیده های پیچیده گسترده ای در حال شکل گیری است که نیاز به بررسی های تخصصی دارد.

در عرصه فضاهای معماری نیز دگرگونی های گسترده ای در ارتباط با کودکان و جوانان در حال شکل گیری است که از آن جمله می توان به اختصاص اتاق به کودکان و نوجوانان در بسیاری از خانه های شهری که یک یا دو فرزند دارند و همچنین اختصاص یافتن فضاهای گوناگون در شهر ها به کودکان و نوجوانان است که پیشینه شک گیری برخی از آنها به چند دهه پیش می رسد، مانند مهد کودک ها، کتابخانه های کودکان و نوجوانان؛ فرهنگسراها و فضاهای فرهنگی و تجاری مخصوص کودکان و نوجوانان و همچنین بسیاری از انواع شهرسازی ها، در دوره معاصر فضاهای شکل گرفته در برخی مدارس و دنیای مجازی؛ از فضاهایی هستند که به تدریج نقش روزافزون در شکل گیری دانش، بینش و رفتار کودکان، نوجوانان و جوانان ایفا می کنند.

چند سال پیش برای این که بررسی های نظری دانشجویان درباره طرح معماری آنان به صورتی مطلوب هم برای آنان و هم برای دانشجویان سودمند باشد، به گونه ای بررسی های آنان را سازمان دادم که نتیجه آن به شکل مجموعه ای از مقالات در آید. به نظر می رسد که این اقدام در تاریخ معماری دانشگاهی ما بی نظیر باشد و ویژه آن که در چند ترم گذشته برنامه ریزی به گونه ای انجام شد که در انتهای همان ترم مجموعه مقالات دانشجویان به چاپ رسید.

به طور معمول موضوع نظری مربوط به هر طرح در هر ترم دانشجویان مطرح می شود و از میان موضوع های گوناگون که برای مطرح دو کارشناسی ارشد معماری می توانند مناسب باشند، یکی از آن ها با نظر دانشجویان انتخاب می شود که در ترم دوم سال

۹۰-۹۱ موضوع کودکان انتخاب می شود برای شناخت فضاهای مربوط به کودکان در سرزمین های دیگر، قرار شد که هر دانشجو درباره فضاهای کودکان در یک سرزمین مطالبه نماید. این بررسی ها به شکل داوطلبانه و فوق برنامه است، چنان که در برخی از آتلیه ها مانند همین دوره یک یا چند نفر در این بخش از برنامه به شکل نهایی نتوانسته مشارکت داشته باشند.

اردیبهشت ۱۳۹۱

حسین سلطان زاده

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

Children and architectural space in South Africa

Javad Sadeghsaberi

Abstract

The subject of this article is a survey about the way of considering children in ancient culture of South Africa by means of myths and cultural contexts. The importance and necessity of this research is because, it seems that experiences in various fields like instruction and upbringing of children may be useful only for current career. The main objective of this research is to consider children level of importance and some reflection of this element in South Africa culture and art specially the way of its reflection in children architecture. The main question of this article is; what are the children phenomena which are considerable in children architecture spaces? Research method in this article is descriptive, aalytic and historical. Visionary fundamental of this article is based on the fact which claims cultural phenomena have influence on architectural spaces formation

Key Words: South Africa, kindergarten, Culture, Children space, Children Architecture

درخواست تجدید نظر بصری الهام بخش تعدادی از پروژه های هنرهای کودکان در مدارس است. پروژه های هنر آفریقایی آموزشی و سرگرم کننده برای کودکان می باشد. کودکان لذت می برند و در این فرایند درگیر رنگ و تزئینات می شوند. برخی از اینها انتقال درسهای اخلاقی برای کمک به آموزش کودکان است. در حال حاضر بررسی اشکال هنر و تاثیر هنر بر فرهنگ و محیط زیست برای کودکان غنی شده است.

کودکان و فضای معماری در آفریقای جنوبی

جواد صادق صابری

چکیده

موضوع مورد بررسی در این پژوهش درباره چگونگی توجه به کودکان در فرهنگ کهن آفریقای جنوبی از طریق بررسی اساطیر و متون فرهنگی آن منطقه می باشد. اهمیت و ضرورت این پژوهش در این است که به نظر می رسد که برخی از تجربیات سرزمین های گوناگون در زمینه آموزش و پرورش کودکان ممکن است برای دوره های معاصر سودمند باشد. هدف اصلی تحقیق توجه به جایگاه کودکان و برخی از بازتابهای آن در فرهنگ و هنر سرزمین آفریقای جنوبی و چگونگی انعکاس آن به فضاهای معماری مخصوص کودکان می باشد. پرسش اصلی تحقیق این است که در طراحی فضاهای کودکان چه پدیده های کودکانه ای توجه شده است. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی، تحلیلی و همچنین تاریخی می باشد و چارچوب نظری پژوهش بر این استوار است که پدیده های فرهنگی در شکل گیری فضای معماری مؤثر می باشند.

واژه های کلیدی: آفریقای جنوبی، مهد کودک، فرهنگ، فضای کودک، معماری کودک.

مقدمه:

هنر آفریقایی برای پروژه های کودک و نوجوان هنر باستانی آفریقایی به طور عمده استفاده از ماسک و ارقام است که برای مراسم مختلف مذهبی مورد استفاده قرار می گرفته است. جدای از این، شکل های دیگر هنر شامل مجسمه ها، نقاشی ها و اشیاء تزئینی است. اشیاء تزئینی عمدتاً شامل منسوجات و ابزار روزمره، که بخشی جدایی ناپذیر از فرهنگ های آفریقایی را تشکیل می دادند. هنر آفریقایی همواره برای آن ارزش ذاتی قدردانی شده است. بسیاری از آثار هنری در آفریقا به درخواست تجدید نظر بصری الهام بخش تعدادی از پروژه های هنرهای کودکان در مدارس است.